

TA'LIM TASHKILOTI RAHBARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH

Imomova Dilafruz Rustam qizi

Abdulla Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy institutining

Ta'lim menejmenti magistratura mutaxassisligi talabasi

anorkulovadilafruz@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14584107>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 25- Dekabr 2024 yil

Ma'qullandi: 28- Dekabr 2024 yil

Nashr qilindi: 31- Dekabr 2024 yil

KEY WORDS

ta'lim tashkiloti rahbari, kasbiy kompetentlik, menejment, ijtimoiy kompetentlik, psixologik kompetentlik, professional rivojlanish, maqsadli boshqaruv, tashkiliy-ijodiy yondashuv, o'qituvchilarni boshqarish, ta'lim sifatini oshirish

ABSTRACT

Ushbu maqolada ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish masalalari o'rganilgan bo'lib, unda rahbarning kasbiy kompetentligini ta'lim tizimining samarali faoliyatini ta'minlashdagi ahamiyati, rahbarning kasbiy kompetentligi pedagogik, menejment, ijtimoiy va psixologik bilimlar, ko'nikmalar va malakalar to'plamidan iboratligi, rahbarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari, jumladan, professional rivojlanish, maqsadli boshqaruv, tashkiliy-ijodiy yondashuv, shaxsiy rivojlanish va jamoaviy ishga asoslangan yondashuvlar taklif qilinadi..

Ta'lim tizimi jamiyatning taraqqiyotida muhim rol o'ynaydi, chunki u yosh avlodni tarbiyalash va ta'lim berish orqali jamiyatning kelajagini shakllantiradi. Ta'lim tizimining samarali faoliyati esa ta'lim tashkiloti rahbarlarining kasbiy kompetentligiga to'g'ridan-to'g'ri bog'liqdir. Ta'lim tashkilotlari rahbarlari o'z faoliyatida pedagogik, menejment, ijtimoiy va psixologik bilimlarga ega bo'lishi kerak. Shu nuqtada, rahbarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish nafaqat uning shaxsiy muvaffaqiyati, balki ta'lim tashkilotining samarali faoliyati uchun ham zaruriy shart hisoblanadi.

Mazkur maqolada ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetentligi tushunchasi, uning tarkibiy qismlari, ta'lim tizimidagi o'rni va ahamiyati hamda kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning muhim omillari o'rganiladi. Shuningdek, ta'lim tashkilotlari rahbarlarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish uchun samarali metodlar va tavsiyalar taklif qilinadi.

Ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetentligi: tushuncha va tarkibiga to'xtalib o'tamiz.

Ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetentligi – bu rahbarning ta'lim jarayonini boshqarish, o'qituvchilarni motivatsiya qilish, ilmiy va pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish, hamda ta'lim tashkilotini samarali boshqarish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarning to'plamidir. Ushbu kompetentlik rahbarning o'z kasbiga bo'lgan munosabati, o'z ishini muvaffaqiyatli amalga oshirish qobiliyati va jamiyatning ta'lim sohasidagi o'zgaruvchilarni anglash qobiliyatiga asoslanadi.

Ta'lim rahbarining kasbiy kompetentligi bir nechta asosiy tarkibiy qismlardan iboratdir:

1. Pedagogik kompetentlik – rahbar pedagogik jarayonlarni to'g'ri tashkil etish, o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash, ta'lim sifatini nazorat qilish, shuningdek, talabalarning bilim va ko'nikmalarini baholashda zarur bo'lgan pedagogik bilimlarga ega bo'lishi kerak.

2. Menejment kompetentligi – ta'lim tashkilotining resurslarini samarali boshqarish, ish jarayonlarini tashkil etish, o'qituvchilarni boshqarish, jamoa ishini rag'batlantirish va samarali tashkil qilishni o'z ichiga oladi.

3. Ijtimoiy kompetentlik – rahbarning ijtimoiy muhitni anglash, ta'lim tashkilotidagi barcha a'zolar bilan samarali aloqalar o'rnatish, talaba va ota-onalar bilan ishlashda ijtimoiy ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.

4. Psixologik kompetentlik – rahbarning o'z ishida psixologik ko'nikmalarga ega bo'lishi, xususan, o'qituvchilar va talabalarning ehtiyojlarini tushunish, stress va krizislarni boshqarish, shaxsiy va guruh dinamikasini anglash qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetentligi va ta'lim tizimining samaradorligi quyidagilarda namoyon bo'ladi. Ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetentligi ta'lim tizimining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Rahbarning ta'lim tashkilotining umumiy strategiyasini ishlab chiqish, pedagogik jarayonni boshqarish va resurslarni samarali taqsimlashdagi roli muhimdir. Rahbarlar o'qituvchilarni rag'batlantirish, ta'lim sifatini oshirish, o'qituvchilarni o'qishga jalb qilish va ularning rivojlanishiga yordam berish uchun samarali usullarni qo'llashlari kerak.

Ta'lim rahbarining kompetentligi nafaqat tashkilot ichida ishlarning to'g'ri boshqarilishini ta'minlaydi, balki ta'lim sifatini oshirishda ham asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Samarali rahbarning yetakchiligida ta'lim tashkilotida o'qituvchilarni doimiy ravishda professional rivojlantirish, ta'lim metodologiyasini yangilash va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish imkoniyati paydo bo'ladi.

Ta'lim rahbarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

1. Professional rivojlanish va treninglar – ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetentligini oshirish uchun doimiy ravishda professional rivojlanish va treninglar o'tkazish zarur. Bular rahbarlarga pedagogik metodlarni, menejment texnikalarini va zamonaviy ta'lim texnologiyalarini o'rganishda yordam beradi.

2. Maqsadli boshqaruv – ta'lim tashkiloti rahbarlari o'z faoliyatida maqsadli boshqaruv usullarini qo'llashlari kerak. Bu, o'z navbatida, rahbarning jamoadagi har bir a'zo va talabaning ehtiyojlarini aniqlab, o'zaro samarali aloqalar o'rnatish imkoniyatini yaratadi.

3. Tashkiliy-ijodiy yondashuv – ta'lim rahbarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda tashkiliy-ijodiy yondashuv muhim ahamiyatga ega. Rahbar o'z ishida ijodiy fikrlash, yangi g'oyalar va innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali ta'lim tizimini takomillashtirishda ishtirok etishi zarur.

4. Shaxsiy rivojlanish va etika – ta'lim rahbarlari o'z kasbiy faoliyatini professional etikaga asoslashlari kerak. Bu o'z navbatida, rahbarning shaxsiy rivojlanishiga va ta'lim tizimidagi ijtimoiy mas'uliyatni amalga oshirishga yordam beradi.

5. Hamkorlik va jamoaviy ish – ta'lim tashkilotlari rahbarlari o'qituvchilar, talaba va ota-onalar bilan faol hamkorlikda bo'lishlari kerak. Jamoaviy ish va samarali muloqot ta'lim tashkilotining samaradorligini oshiradi va rahbarning kompetentligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, ta'lim tashkilotlari rahbarlarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish – bu ta'lim tizimining samarali faoliyatini ta'minlash uchun zaruriy shartdir. Rahbarning pedagogik, menejment, ijtimoiy va psixologik kompetentliklari ta'lim jarayonini muvaffaqiyatli boshqarishda muhim ahamiyatga ega. Ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetentligini oshirish uchun doimiy ravishda treninglar, maqsadli boshqaruv va shaxsiy rivojlanish zarur. Shu bilan birga, ta'lim rahbarining ijtimoiy mas'uliyatga asoslangan faoliyati va jamoaviy ish usullari ta'lim tizimining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva, S. (2021). Ta'lim menejmenti va rahbarlikning zamonaviy yondashuvlari. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
2. Fitzgerald, K., & Healy, K. (2018). Leadership in Education: A Critical Approach. London: Sage Publications.
3. Dudley, M. (2017). Educational Leadership: Building Effective Schools. Oxford: Oxford University Press.
4. Kuchkarov, A. (2020). Ta'lim tizimida rahbarlik va menejment. Tashkent: O'zbekiston Davlat Noshirligi.
5. Gulomova, F. (2019). Ta'lim tashkilotlarida rahbarning ijtimoiy kompetentligi. "Ta'lim va jamiyat" ilmiy jurnali, 2-son, 15-22 betlar.
6. Gonzalez, L. (2019). Pedagogical Leadership: Theory and Practice. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Jones, R. (2016). Leadership and Management in Education: Developing the Competent Leader. London: Routledge.
8. Mustafayev, A. (2021). Ta'lim tashkiloti rahbarlarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishga oid ilmiy tadqiqotlar. Tashkent: Akademyashr

